

Autorzy: Michał Górzyński - Wiceprezes CASE- Doradcy Sp. z o.o.,
(Michal.Gorzynski@case.com.pl)

dr Richard Woodward - Fundacja Naukowa CASE – Centrum Analiz
Społeczno-Ekonomicznych (Richard.Woodward@case.com.pl)

RANKING INNOWACYJNOŚCI 2003¹

W II rankingu najbardziej innowacyjnych firm przygotowanym przez CASE Fundację Naukową, CASE- Doradcy Sp. z o.o. oraz Rzeczpospolitą ponownie wygrał Prokom. Wyniki rankingu są jednak zatrważające. W Polsce niemalże na palcach jednej ręki można policzyć firmy innowacyjne, a dodatkowo poziom ich innowacyjności z reguły systematycznie się obniża.

Firmy innowacyjne to wbrew potocznej opinii nie są tylko firmy, które wywodzą się z tzw. sektorów zaawansowanych technologii. To również firmy operujące w sektorach tradycyjnych, ale intensywnie inwestujące w nowe technologie, prace badawcze nad nowymi produktami i usługami, czy doskonalanie procesów (np. poprzez zakup oprogramowania). Bardzo często zresztą skutkuje to restrukturyzacją firm i przechodzeniem do sektorów bardziej zaawansowanych technologicznie. Sztandarowymi przykładami są firmy Vivendi oraz Nokia. Pierwsza z nich jeszcze kilkanaście lat temu była francuskim odpowiednikiem naszych MPWiKów, druga zaś konglomeratem przemysłowym produkującym min. buty, meble, czy telewizory. Obecnie obie firmy zaliczają się do grona najbardziej innowacyjnych firm na świecie. Kolejnym przykładem jest Toyota, która co prawda obszaru swojej działalności nie zmieniła i dalej działa w sektorze uważanym za sektor tradycyjny, to jednak jest to jedna z najbardziej innowacyjnych firm na świecie.

Przy opracowaniu rankingu bazowaliśmy na terminologii działalności innowacyjnej stosowanej przez GUS. Wg niej obejmuje ona działania o charakterze naukowym (badawczym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym (komercyjnym), których celem jest opracowanie i wdrożenie nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów. Obejmuje prace badawcze i rozwojowe (B+R), zakup licencji oraz nabycie praw patentowych, prace wdrożeniowe poprzedzające uruchomienie produkcji na skalę przemysłową, zakup i montaż maszyn i urządzeń oraz budowę, rozbudowę lub modernizację budynków służących wdrażaniu innowacji, szkolenie personelu oraz marketing nowych i zmodernizowanych wyrobów. W naszym rankingu z nakładów na działalność innowacyjną wyłączyliśmy nakłady na budowę, rozbudowę lub modernizację budynków służących wdrażaniu innowacji oraz zakup maszyn i urządzeń. Z drugiej strony szczególnie potraktowaliśmy firmy, które finansują lub prowadzą działalność badawczo- rozwojową. Za tą „najbardziej” innowacyjną działalność dodaliśmy dodatkowe punkty.

¹ Autorzy będą wdzięczni za wszelkie opinie i komentarze dotyczące metodologii rankingu. Proszą również o kontakt wszystkie firmy, które są zainteresowane uczestnictwem w rankingu w następnym roku. Korespondencje prosimy wysyłać na adres e-mailowe: Michal.Gorzynski@case.com.pl lub Richard.Woodawrd@case.com.pl.

Metodologia rankingu.

Do udziału w naszym rankingu zaprosiliśmy około 1000 firm (z badania wyłączyliśmy sektor finansowy, ze względu na odmienną sprawozdawczość finansową). Ankiety wysłaliśmy do ponad 500 największych polskich firm (o innowacyjności gospodarki decyduje poziom innowacyjności dużych firm, pomimo że innowacje powstają w małych zespołach to tylko duże firmy mogą sobie pozwolić na ponoszenie stałych i dużych kosztów na działalność B+R; poza tym tylko duże firmy mogą sobie pozwolić na rozłożenie ryzyka działalności B&R przez prowadzenie wielu projektów; łatwiej im też przyswajać korzyści płynące z prac B&R). Dodatkowo wyodrębniliśmy ponad 400 firm z sektorów uważanych wg terminologii OECD za najbardziej innowacyjne (do sektorów tych należą: lotnictwo, farmacja, telekomunikacja, informatyka, produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych, optycznych oraz produkcja komputerów). Przy sporządzeniu zestawienia posłużyliśmy się syntetycznym wskaźnikiem o maksymalnej wartości siedmiu punktów. Liczba punktów dla każdej z firm ustalono następująco:

- za wartość wydatków na działalność innowacyjną i badawczo-rozwojową można było dostać do dwóch punktów (najlepsza firma w każdej kategorii dostała jeden punkt);
- za wartość wydatków na działalność innowacyjną i badawczo-rozwojową w przeliczeniu na przychody ze sprzedaży można było dostać do czterech punktów (najlepsza firma w każdej kategorii dostała dwa punkty);
- za każdą pozytywną odpowiedź na sześć pytań jakościowych firma dostała jedną szóstą punktu – można było więc uzyskać w sumie jeden punkt.

Prosiłiśmy firmy o podanie podstawowych danych finansowych pochodzących ze standardowych formularzy statystycznych GUS: kwestionariusza finansowego F01 oraz kwestionariusza PNT 02 (PNT- postęp naukowo- techniczny). Szczególnie interesowały nas dane dotyczące nakładów finansowych na działalność innowacyjną w latach 2001 i 2002 czyli działalność badawczo- rozwojową, zakup gotowych technologii w postaci dokumentacji i licencji, szkolenie personelu związane bezpośrednio z wprowadzaniem innowacji technologicznych, zakup oprogramowania, projektowanie przemysłowe oraz marketing związany z wprowadzeniem innowacji technologicznych. W ostatniej części ankiety zadaliśmy 6 jakościowych zamkniętych pytań, których celem było dalsze określenie poziomu innowacyjności ankietowanych firm. Próbowaliśmy uzyskać odpowiedzi na pytania dotyczące wdrożenia w 2002 roku nowych lub istotnie zmienionych strategii działania przedsiębiorstwa, wdrożenia nowych lub istotnie zmienionych struktur organizacyjnych, wprowadzenia nowych lub ulepszonych wyrobów i procesów, zgłoszenia wynalazków lub patentów, posiadania certyfikatów jakości (np. ISO 9000), zamierzeń dotyczących działalności innowacyjnej w przyszłości oraz procentu uzyskiwanych przychodów ze sprzedaży produktów lub usług, które zostały wdrożone na przestrzeni ostatnich 3 lat.

Wyniki rankingu

W II rankingu pierwsze miejsce, podobnie jak przed rokiem, zajął Prokom (tabela 1). Firma ta była niekwestionowanym liderem wśród analizowanych firm zarówno pod względem wydatków na działalność innowacyjną ogółem, jak i wydatków na działalność badawczo-rozwojową. Jako jedna z niewielu firm zwiększyła swoje wydatki na działalność innowacyjną w porównaniu z zeszłym rokiem. Drugi na liście PZL Rzeszów również obronił swoją pozycję, pomimo znacznego zmniejszenia wydatków na działalność badawczo- rozwojową (o

przeszło 6 milionów złotych w porównaniu z 2001 rokiem). Na trzecim miejscu uplasował się reprezentant sektora farmaceutycznego GlaxoSmithKline Pharmaceuticals S.A., obecny właściciel dawnej Polfy Poznań (w zeszłym roku GSK nie uczestniczyło w rankingu). Z 3 na 4 miejsce spadła Centra S.A.(producent akumulatorów), a pierwszą piątkę zamyka KGHM Polska Miedź. W pierwszej dziesiątce znaleźli się po raz pierwszy dwaj przedstawiciele „ciężkiej chemii” (Z.Ch. Zachem oraz Zakłady Azotowe Kędzierzyn Koźle), Philips Lighting Poland S.A. (podobnie jak w zeszłym roku na miejscu 8), Amica Wronki oraz Oracle Polska Sp. z o.o. W porównaniu więc z zeszłym rokiem w pierwszej dziesiątce nie wiele się zmieniło. O obecności w pierwszej 10 zadecydowało głównie finansowanie przez firmy działalności badawczo- rozwojowej.

Tabela 1. Ranking innowacyjności 2003

		<i>Liczba punktów</i>
1	Prokom Software SA	5,92
2	PZL-Rzeszów	3,13
3	GlaxoSmithKline Pharmaceuticals SA	2,68
4	Centra S.A.	2,65
5	KGHM Polska Miedź SA	1,36
6	Zakłady Chemiczne Zachem S.A.	1,31
7	Amica Wronki SA	1,30
8	Philips Lighting Poland SA	1,03
9	Zakłady Azotowe Kędzierzyn-Koźle	0,84
9	Oracle Polska sp. z o.o.	0,84
11	Slican sp. z o.o.	0,83
12	Drumet SA	0,75
13	CerealPartners PolandToruń-Pacific sp. z o.o.	0,67
13	Dell Computer sp. z o.o.	0,67
15	Telewizja Polska SA	0,54
16	MPWiK m.st. Warszawa	0,52
17	Zakłady Płyt Wiórowych PROSPAN	0,51
18	Ster-Projekt SA	0,50
18	Anwil SA	0,50
20	Beiersdorf Lechia SA	0,42

Źródło: ankieta

Pomimo uproszczenia ankiety oraz zwiększenia próby w rankingu wzięło udział znacznie mniej firm, niż w roku ubiegłym (odsetek odpowiedzi wyniósł poniżej dziesięciu procent). Praktycznie wszystkie firmy, które wykazały się nakładami na działalność innowacyjną (w tym również nakładami np. na zakup oprogramowania) i odesłały ankiety miały szansę znaleźć się na liście Rzeczpospolitej i CASE. Nie oznacza to, że należy deprecjonować osiągnięcia firm z rankingu (z całą pewnością przynajmniej firmy z pierwszej dziesiątki można uznać na firmy innowacyjne), choć zdajemy sobie sprawę, że brakuje na naszej liście

wielu firm, które niewątpliwie powinny się na niej znaleźć (np. uzyskaliśmy tylko jedną odpowiedź od reprezentanta sektora farmaceutycznego). Niski odsetek firm, które odpowiedziały na naszą ankietę jest główną słabością rankingu i uniemożliwia przeprowadzenie reprezentatywnej analizy dla całego przemysłu. Świadczyć jednak to może o tym, że krajowe firmy nie mogą się pochwalić inwestowaniem w działalność innowacyjną. Ten wniosek potwierdzają dane zgromadzone podczas przygotowania rankingu. W grupie najbardziej innowacyjnych firm, które wzięły udział w naszym badaniu w tym i zeszłym roku odnotowaliśmy spadek nakładów na działalność badawczo- rozwojową o przeszło 15%, a po wyłączeniu Prokomu o ponad 25%. Poza gdyńską firmą, nakłady na działalność B+R zwiększyły jedynie Zachem oraz Philips Lighting, a na działalność innowacyjną Amica i KGHM.

Bazując na wynikach naszego badania można postawić tezę, że w 2002 roku nakłady na działalność innowacyjną krajowych firm spadły. Firmy biorące udział w naszym rankingu charakteryzują się ponadprzeciętnymi tendencjami rozwojowymi (min. wyższą zyskowością i konkurencyjnością), co zaprezentowaliśmy przy okazji ubiegłorocznego rankingu. Spadek nakładów innowacyjnych w tej grupie firm oznacza najprawdopodobniej jeszcze większy spadek nakładów innowacyjnych w całym krajowym przemyśle (na potwierdzenie tej tezy będziemy musieli jeszcze poczekać, ponieważ oficjalne dane GUS o innowacyjności za 2002 rok pojawią się w pierwszej połowie 2004 roku). Spadek nakładów na działalność innowacyjną w krajowym przemyśle wzbudza niepokój. Tym bardziej, że już w zeszłym roku nakłady na działalność innowacyjną i badawczo- rozwojową w sektorze przedsiębiorstw osiągnęły bardzo niski poziom (patrz komentarz do rankingu) i wydawało się, że już gorzej być nie może. Niestety, myliliśmy się. Pozostaje mieć nadzieje, że w następnym roku uda nam się wreszcie zaobserwować wzrost aktywności innowacyjnej krajowych firm.

Tabela 2 Wydatki na działalność innowacyjną

		wydatki na działalność innowacyjną (tys. PLN)
1	Prokom Software SA	103932
2	GlaxoSmithKline Pharmaceuticals SA	60659
3	Amica Wronki SA	14460
4	KGHM Polska Miedź SA	13550
5	Telewizja Polska SA	12983
6	PZL-Rzeszów	9031
7	Beiersdorf Lechia SA	8081
8	Centra SA	5948
9	Philips Lighting Poland SA	3465
10	Z.Ch. Zachem	3390

Zródło: ankietna

Tabela 3. Wydatki na działalność B+R

		Wydatki na działalność B+R
1	Prokom Software SA	25000

2	KGHM Polska Miedź SA	9889
3	GlaxoSmithKline Pharmaceuticals SA	9059
4	PZL-Rzeszów	8095
5	Centra SA	5948
6	Philips Lighting Poland SA	3420
7	Zakłady Chemiczne ZACHEM S.A.	2955
8	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji m.st. Warszawa	1067
9	Zakłady Azotowe Kędzierzyn-Koźle	150

Źródło: ankieta

Komentarz do rankingu

Michał Górzyński

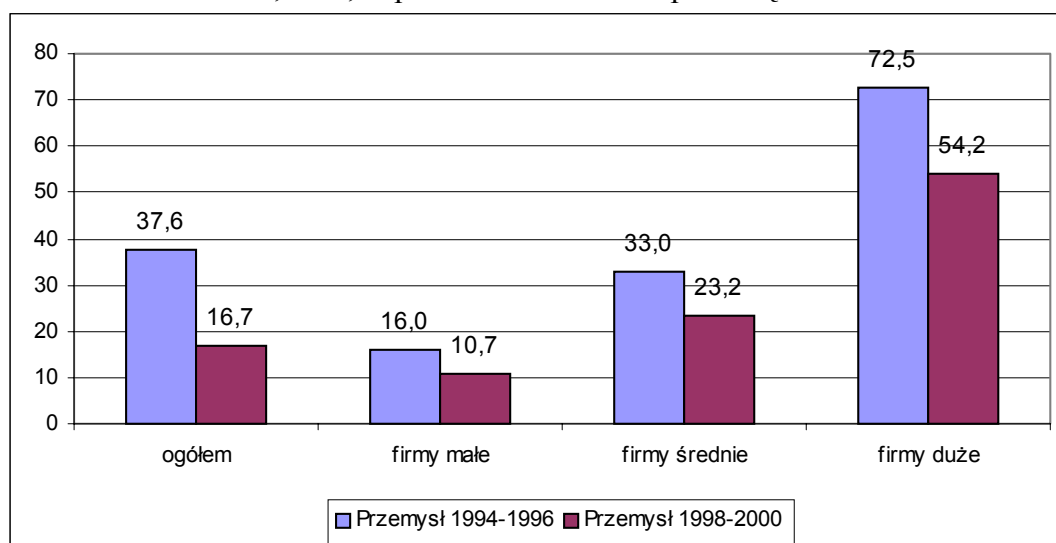
Wyniki rankingu najbardziej innowacyjnych firm pokazują, że 2002 rok był kolejnym rokiem, w którym krajowe firmy zmniejszyły wydatki na działalność innowacyjną i badawczo-rozwojową. Przygotowując ranking w zeszłym roku przewidywaliśmy, że w 2002 roku odnotujemy ich wzrost wychodząc z założenia, że gorzej już być nie może. W 2001 roku wydatki przemysłu na działalność B+R stanowiły jedynie 0,15 proc. PKB. Dla porównania średnia dla UE jest przeszło sześciokrotnie, a dla krajów OECD ponad dziewięciokrotnie wyższa. Co więcej, od kilku lat przemysł wydaje na tego typu działalność coraz mniej (np. w 1996 r. udział finansowania działalności B+R przez przemysł stanowił 0,28 proc PKB). W efekcie większość wydatków na działalność B+R (aż 64,8%) finansowana jest ze środków publicznych. W krajach o wysokich nakładach na działalność B+R takich jak Japonia, USA, Szwecja, Finlandia, Irlandia czy Niemcy to firmy w przeważającej większości finansują działalność innowacyjną. W tych krajach udział sektora przedsiębiorstw (przemysłu) w finansowaniu działalności B+R wynosi od 65% do 70%, zaś wydatki rządowe to udział jedynie w granicach 20-30%. W rezultacie biernej postawy krajowych przedsiębiorstw w Polsce w 2001 roku suma wydatków na działalność B+R (przemysł oraz wydatki rządowe) osiągnęła rekordowo niski poziom 0,65% PKB, co plasuje nas na samym końcu wśród krajów OECD (średnia dla krajów OECD jest trzy, a dla UE cztery razy większa, a wysokość wydatków na działalność B+R w relacji do PKB wynosi odpowiednio 1,88% oraz 2,24%). W statystykach OECD, uwagę zwraca fakt, że Polska wyraźnie odstaje nie tylko od krajów UE, ale również od innych krajów Europy Centralnej. Na przykład w Czechach wydatki na działalność B+R stanowią 1,35% PKB. Wszystko to wskazywało na to, że można było się spodziewać wzrostu wydatków na działalność innowacyjną i badawczo-rozwojową w 2002 roku. Niestety myliliśmy się.

Efekty takiego poziomu i takiej struktury wydatków na działalność innowacyjną są już niestety widoczne.

Od kilku lat Polska systematycznie pogarsza swoją pozycję w międzynarodowych rankingach konkurencyjności. Wg Center for International Development, opracowującego ranking konkurencyjności światowych gospodarek, Polska w 2001 roku zajęła 41 miejsce pod względem konkurencyjności, podczas gdy jeszcze w 2000 roku była na 34 pozycji.

Wg wyników badań GUS przeprowadzonych w 2001 w latach 1998-2000, jedynie 16,9% krajowych firm przemysłowych można było uznać za firmy innowacyjne, czyli firmy które opracowały lub wprowadziły do produkcji przynajmniej jeden nowy lub znacząco ulepszony produkt lub proces (chodzi o procesy lub produkty nowe dla przedsiębiorstwa, a nie nowe w skali kraju czy świata). W poprzednich badaniach GUS, w których analizowano działania innowacyjne krajowego przemysłu w latach 1994-1996 odsetek ten wyniósł 37,6%. Dla porównania pod koniec lat 90-tych w Europie przedsiębiorstwa innowacyjne stanowiły 51% ogółu przedsiębiorstw (np. w Irlandii 74%, Norwegii 46%, Francji 43%, Hiszpanii 29%).

Wykres 1. Odsetek krajowych przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacje w latach 1994-1996 oraz 1998-2000, w %, w podziale na wielkość przedsiębiorstwa².

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Na przestrzeni ostatnich kilku lat udział wyrobów wysokiej techniki w naszym eksporcie utrzymuje się na bardzo niskim poziomie około 2-3% (w 2001 wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 2,7%), podczas gdy średnia dla UE wynosi około 20%. Warto odnotować, że w przypadku niektórych krajów z naszego regionu wartość tego wskaźnika przewyższa średnią unijną. Np. w przypadku Estonii wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 21,7%, Węgier 22,9%, a Malty aż 64,4%.

Od początku lat 90-tych obserwujemy również spadek liczby zgłoszeń patentowych. W 2001 roku zgłoszono do zarejestrowania 2202 wynalazki i udzielono 851 patentów. Dla porównania w 2000, 1995 i 1990 roku zgłoszono odpowiednio 2404, 2595 oraz 4105 wynalazków oraz udzielono odpowiednio 939, 1619 oraz 3242 patentów.

Poza tym nasze firmy charakteryzują się niskim wskaźnikiem stopnia odnowienia produkcji, czyli udziału produkcji sprzedanej wyrobów będących innowacjami technicznymi, które zostały wprowadzone na rynek w ciągu minionych 3 lat w wartości ogółem produkcji sprzedanej wyrobów w danym roku. W 2001 roku w grupie przedsiębiorstw przemysłowych liczących powyżej 49 pracowników wskaźnik ten kształtował się na poziomie 18%, a w przemyśle przetwórczym na poziomie 20,8%. Średnia wartość wskaźnika w krajach UE i EFTA wyniosła 31%, a w przodujących pod tym względem Niemczech ponad 40%.

Dodatkowo, wynikiem niewielkiego zaangażowania sektora przedsiębiorstw w działalność B+R jest również niższa efektywność wydatkowania pieniędzy publicznych i niekorzystna z

² Uwaga: Wielkości przedstawione na wykresie nie są wprost porównywalne ponieważ w latach 1994-1996 do przedsiębiorstw małych zaliczono firmy zatrudniające od 6 do 50 osób, jako przedsiębiorstwa średnie zakwalifikowano firmy zatrudniające od 51 osób do 500, firmy duże (uwzględnione w tej statystyce to firmy zatrudniające od 501 do 2000 pracowników, a firmy wielkie (wyłączone z tej statystyki - wskaźnik firm innowacyjnych w tej grupie wyniósł 87,5%) to jednostki gospodarcze zatrudniające powyżej 2000 pracowników. W badaniu, które objęło lata 1998-2000 jako firmy małe zakwalifikowano firmy zatrudniające od 9 do 49 osób (dla tej grupy firm statystyki są więc w pełni porównywalne), jako firmy średnie zakwalifikowano firmy zatrudniające od 50 do 249 osób, a jako firmy duże firmy zatrudniające powyżej 250 pracowników. Pomimo pewnych więc nieścisłości metodologicznych wydaje się jednak, że dane zaprezentowane na wykresie dają dobre wyobrażenie na temat spowolnienia działalności innowacyjnej.

punktu widzenia potrzeb gospodarki struktura prowadzonych prac B+R wg rodzajów badań. W 2001 roku dominującym rodzajem badań były badania podstawowe (tzn. prace teoretyczne i eksperymentalne nie ukierunkowane na uzyskanie konkretnych zastosowań praktycznych), na które przeznaczono aż 37,9% ogółu nakładów na działalność B+R. Tak wysoki udział nakładów na badania podstawowe jest swoistym ewenementem. Pod koniec lat 90-tych Polska zajmowała pod tym względem pierwsze miejsce wśród krajów OECD. Z drugiej strony na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest spadek nakładów na badania stosowane (prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy mającej zastosowanie praktyczne) oraz badania rozwojowe (polegające na zastosowaniu istniejącej już wiedzy do opracowania nowych lub istotnego ulepszenia istniejących wyrobów, procesów, czy usług). Obecnie stanowią one odpowiednio 25,7% oraz 36,4% prowadzonych badań. W strukturze typowej dla krajów rozwiniętych dominującymi elementami nakładów na działalność B+R są nakłady na prace rozwojowe oraz badania stosowane.

Na koniec warto wspomnieć, że ogólny spadek nakładów na działalność B+R spowodował bardzo niski udział wydatków na B+R w wydatkach na działalność innowacyjną ogółem w sektorze przedsiębiorstw w naszym kraju. W 2001 udział wydatków B+R w działalności innowacyjnej wyniósł 10,2%, podczas gdy np. nakłady na zakup maszyn i urządzeń związanych z wdrażaniem innowacji technicznych stanowiły aż 54,8% ogółu nakładów na działalność innowacyjną. Dla porównania w Europie na działalność B+R przeznacza się średnio około 62% wszystkich środków na działalność innowacyjną, a np. na zakup maszyn i urządzeń związanych z wdrażaniem innowacji jedynie około 6% środków. W rezultacie w krajach Europy Zachodniej głównym źródłem innowacji firm jest własna działalność B+R, podczas gdy w Polsce bazuje się na wynikach prac B+R nabywanych od innych jednostek oraz z zagranicy.

Analiza podstawowych wskaźników innowacyjnych przedstawia więc bardzo dramatyczny obraz poziomu innowacyjności krajowego sektora przedsiębiorstw. Co więcej wyniki rankingu wskazują, że dane za 2002 rok będą jeszcze gorsze. Jaka jest przyczyna tak katastrofalnej sytuacji.

Po pierwsze, wzrost krajowego sektora przedsiębiorstw w latach 90-tych odbywał się w oparciu o wykorzystanie prostych rezerw post-transformacyjnych. Firmy skupiały się na prostych procesach dostosowawczych i wykorzystywaniu przewagi kosztowej względem zachodnich konkurentów, zaspokajając lukę popytową powstałą po transformacji gospodarczej na produkty i usługi podstawowe o niewielkiej wartości dodanej. Działania te zapewniały firmom wystarczający wzrost sprzedaży, co nie zmuszało ich do poszukiwania rozwiązań innowacyjnych.

Po drugie, zbyt niskie nakłady publiczne na działalność innowacyjną, w tym przede wszystkim zbyt małe zaangażowanie państwa we współfinansowanie lub dotowanie projektów innowacyjnych opracowywanych przez przemysł.

Po trzecie, niedostosowana do potrzeb sektora przedsiębiorstw i funkcjonowania w warunkach rynkowych archaiczna i pozostająca jeszcze w „starych” realiach infrastruktura badawczo-rozwojowa bazująca na skostniałych strukturach JBR’ów, ośrodków akademickich oraz jednostek PAN’owskich.

Po czwarte, słabość ekonomiczno-finansowa krajowego sektora przedsiębiorstw oraz brak możliwości pozyskiwania finansowania na prowadzenie działalności innowacyjnej.

Po piąte, brak długookresowej wizji działania przedsiębiorstw u krajowych managerów. Z reguły tylko w takiej perspektywie czasowej inwestowanie w działalność innowacyjną może przynieść oczekiwane rezultaty- w krótkiej perspektywie czasowej jest to prawie i wyłącznie generowanie kosztów (w krajowych firmach bardzo często horyzont czasowy podejmowanych decyzji determinowany jest realizacją bieżących planów finansowych).

Wydaje się, że realia rynkowe wymogą w najbliższej przyszłości na krajowych firmach ponoszenie wydatków innowacyjnych oraz bardziej strategiczne podejście do decyzji inwestycyjnych. Konieczne jest jednak wdrożenie przez administracje działań, które pomogą firmom w podnoszeniu innowacyjności i konkurencyjności. W chwili obecnej do priorytetowych obszarów działań zaliczyć należy:

- umożliwienie przemysłowi efektywnego wykorzystania funduszy offsetowych oraz unijnych (w tym przede wszystkim funduszy strukturalnych) na przedsięwzięcia i projekty innowacyjne;
- zwiększenie funduszy publicznych na działalność innowacyjną, a szczególnie badawczo- rozwojową, przy jednoczesnym przeprowadzeniu natychmiastowej restrukturyzacji krajowego sektora B+R, połączonej ze zmianą finansowania działalności innowacyjnej ze środków publicznych (przejście z finansowania podmiotowego na projektowe oraz finansowanie w zakresie środków publicznych w większym zakresie przedsięwzięć innowacyjnych podejmowanych przez przemysł);

Podjęcie tych działań wydaje się konieczne do zwiększenia aktywności innowacyjnej krajowych firm. A bez wzrostu wydatków ze strony sektora przedsiębiorstw polska gospodarka będzie miała nikłe szanse na dotrzymanie kroku gospodarkom unijnym. Warto tylko dodać, że zgodnie z ustaleniami Strategii Lizbońskiej wielkość wydatków na działalność B+R w krajach członkowskich UE powinna osiągnąć na przestrzeni następnych kilku lat poziom 3% PKB. Niestety wyniki rankingu wskazują, że w 2002 roku wydatki na działalność B+R spadły i będą niższe niż 2001 roku, kiedy to osiągnęły one poziom 0,65% PKB. Czy więc można się spodziewać dalszego spadku nakładów na działalność innowacyjną w 2003 roku? Trudno to sobie wyobrazić i to jest chyba jedyny optymistyczny wniosek płynący z tegorocznego rankingu.